

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Kiadó hivatal:

Középtetca, Stein J. könyvkereskedése.

Szerkesztői szállás:

belső-széptetca 131. szám.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-ször 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bályegdíj.

Hirdetéseket felvételnek Bécsben Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Hasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königsgasse Nr. 60.)

Nyilvántartási cikkeket sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez csatolandók.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjelen a lap hetenkint háromszor, a. m.

kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY”

július—decemberi folyamára.

Egy évre 12 forint o. ért.

Fél évre 6 „ „ „

Évnegyedre 3 „ „ „

Egy órára 1 „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középtetca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Kolozsvár, július 22. 1868.

□ Ismét egy új kérdés. A francia lapok közül különösen a felhivatalos „Patrie” s a független „Temps” tárgyalják ama tervet, mely szerint Belgium és Holland egyesítettnek Franciaországgal. London jól értesült körökben arról beszélik, hogy III. Napoleon kormánya ismételve tett e részben illő helyen ajánlatokat, melyek ugyan külszíni kereskedelmi összeköttetésre céloznak, de sokan valami francia védnökséget sejtjenek a nemzetgazdasági takaró alatt. A francia ügyekről rég óta mozognak Luxemburg és Belgiumban a bekelezés érdekében, de azért Párisban bizonytalannal tudni fogják, hogy e vágyak mérséklőjeként első Anglia lépne fel, s így a jelenlegi európai viszonyok közt aligha koezkatnak oly lépést, mely a második császárságot legy hatalmas ellenféllel állítaná szembe: a bekelezési vágyak léteznek, azonban valószínűsége ideje egyhamar alig fog bekövetkezni.

Az egyházi állam belállapotán nem sokat segít a megszaporított pápai sereg. Keresve keresik a porosz kormány támogatását, míg az a nyílt áldozatot hozott Franciaországra irányában, mondhatni, halálatlanoknak mutatkoznak. Az amerikai legmegérkezésre hiába várakoznak, pénzben is hiányt szenvednek, miért kölcsönt próbáltak felvenni a római muzeum múlkiseire, minék híre nagy ingerültséget okozott a tudósok között. A „Liberté” nek meg azt írják Rómából, hogy a sabiniai határon a pápai csapatok összestűzték a garibaldistákkal; valószínű azonban, hogy ezek brigantik voltak, s így épp azon emberek fenyegetik a pápai birtok belsenedét, kiket oly melegen pártoltak a nápolyi exkirály kedvéért.

A spanyolországi mozgalmakról mi bizonyosat sem hallani. A forradalom célja volt Izabella királynét megfosztani a trónról, s nagyon valószínű, hogy Poroszország keze is benne volt a játékban: Bismark a pyrenei félszigeten is oldalállást akart foglalni Franciaországgal szemben, az orléansokat segítve a bourbon dinastia helyére; hanem a francia diplomácia szemféltessége útját vágta az első kísérletnek. A „Moniteur” úgy látszik, Gonzales Bravo szavát vizsgálgozza, szerinte „a félsziget egy pontján sem zavartatott meg a rend, folyvást tökéletes csend uralkodik.”

Az észak-amerikai kormány a honosítás kérdésében oly éles jegyzéket intézett volt Londonba, mely könnyen idézhetet volna elő szakítást; azonban Stanley lord e napokban gondyultat az alsóházat arról, hogy félreértésre gondolni sem lehet, de a szerződés megkötését mégis a jövő parlamenti ülészakra kell elhalasztani. Angliának Mexicoval gyűlt meg a baja; a Mazatlan kikötő parancsnoka két angol tengerész-tisztet elfogatott volt, sőt vallatta törvényszék előtt; e miatt most e kikötőt egy angol fregatta tartja elzárva. Mi lesz az elégtétel?

Az orosz czár Lengyelországon át fog fordú útazni, Wlódát és Varsót érintve; beszélnek, hogy amnestiát fog adni a lengyeleknek, kik Sziperában annyira elszaporodtak. Lesz tehát alkalma ő felségének meggyőződni arról, mily előmenetelt tett az eloroszítás a lengyel földön.

A pápai bulla s a jövő évi egyházi zsinat.

Múlt hó 29-én lön kifüggesztve a római Szent-Péter temploma előcsarnokában, a jövő évi oecumeni zsinatra egybehívó pápai bulla; olvasóink azt a maga teljében ösmerik, ezért fölöslegesnek tartjuk magának a szövegnek részletezésére bocsátkozni; másfelől már alig van lap, mely arra észrevételt meg ne tette volna. De sehol sem láttuk még a bullának a magyar közjog szempontjából

való megvizsgálását, már pedig minket, magyarokat, kik alkotmányos nemzet vagyunk, s e felett önálló államisággal is bírunk, főleg e szempontból érdekelhet a pápai meghívó. Érdekelhet talán még külpolitikai vagy mivelődéstörténeti tekintetben is a bulla, s mellőzve a magyar közjog szempontját — talán azért, mert nem tarták azzal érintkezésbe jövőnek a pápai okmányt — a főbb magyar lapok ily szempontból tárgyalták azt. Történt ez talán még az okból is, mert még időelőttinek találák közjogunkat érdeklő oldalról vizsgálgatni a m. hó 29-iki politikai s egyházi tény; várni akarnak az időtől s látni akarják előbb, hogy hová fejlődnek a dolgok.

Mi, kik, akár idő előtt is, ha már egyszer szóba hozzuk a bullát, főleg magyar közjogi oldalról foghatjuk fel és tárgyalhatjuk azt, mielőtt így tennénk, még egy észrevételt koezkatatunk. Feltűnt, hogy a pápai bulla az osztrák-magyar birodalom külügyi hivatalának a pápai nuntius által hivatalosan átadva nem lett; ugyisintén más oldalról ő felségének s mindkét alkotmányos kormányának mellőzésevel történt e felhívás a zsinatra való megjelenésre; az első tény által ő szentsége mint pápa-király hozta volna magát érintkezésbe az osztrák-magyar kormányval, s így okunk lett volna a bullát, mint diplomatiát iratot, méltó figyelembe venni; a második tény által ő szentsége IX. Pius pápa, a minden katolikusok szellemi és egyházi feje, — quod nemo contestat — ő felsége az ausztró-magyar birodalom feje s kormányai, mint katolikusok felett is uralgó és kormányzó tényezők segélyét, közbenjárását egy közreműködését vette volna igénybe egy általános zsinat jövő évi megvitatása végett. Ezen módusoknak sem egyike, sem másika nem követtetett, s így a bulla ugy az európai nemzetközi jog, mint egyes nemzetek közjogát illetőleg tekintetbe nem volna vehető.

Ha pedig éppen a magyar közjog szempontjából tekintjük a dolgot, így is látjuk, hogy a törvényes formák meg nem tartattak. Tudjuk ugyanis, hogy az esztergami érsek nemcsak az ország primása, de egyzersmind az apostoli szentszék született követje (legatus natus sedis apostolicae) a magyar király udvaránál; mint ilyennek tisztétbe tartozik közbenjárni a szentszék s a királyi felség közt; senki más idegen által nem helyettesíthetjük, sem az osztrák császárnál követségben lévő pápai nuntius által, sem senki más által. Már most, ha ezt tudjuk, tudjuk azt is, hogy a m. hó 29-kén közzétett pápai bullának, hogy a király kormánya közvetítése által a színtén meghívott magyar püspökök, egyháznagyok értesére s tudomására adathassék — előbb a római pápai szentszéknek a magyar királynál lévő követe által a magyar felségnek s kormányának kézhez kellett volna adatnia.

Mi mindig úgy fogtuk fel e tekintetben közjogunkat, hogy igenis a hit alapítétele s egyéb egyházi szertartások dolgában a magyar püspökök s egyháznagyok közvetlenül communicálhatnak Rómával; de midőn az egyház kül- és belkormányzatának módosításáról van szó, már akármily irányban s e tekintetben a jövő évi concilium célja nyilvános titok; midőn egy az ország határain kívül tartandó gyülekezetre hivatnak meg, tanácskozándók az ország alapjogait érintő változtatásokról; ekkor a közlekedés már nem lehet közvetlen, a meghívás nem történhet közvetlenül, s nem kerülheti ki a király személyének s kormányának közvetítését.

Az 1791. X. t.-cikk kimondja, hogy: „Regnum hoc liberum, nulleque alteri Regno et Populo obnoxium”; ebből következik a királyság az ország függetlensége, miszerint valaminem volt hazánk soha a német birodalomtól jogilag független tartomány, épp úgy nem volt, nem is lehet soha a római szentszékétől függő.

Hazánkban és királyainknak említett függetlenségét a szentszékétől, bizonyítja először is azon tény, hogy — mint említettük — a magyar király udvaránál idegen pápai követ nem volt s nem lehetett, a mennyiben maga az esztergami érsek, egyzersmind az

ország hercegprimása, volt mindig a római szentszék született követe. Így óvatott meg az ország az idegen befolyástól. — Feltevézetett ugyanis az ország hercegprimásáról, az esztergami érsekről, hogy ő, mint az ország polgára, itteni születésű, többnyire magyar és honfi, a király alattvalója — lesz mindig annyi tisztelettel az ország tételei törvényei, a felség uralkodói és kormányzói jogai iránt, hogy midőn az utóbbiakkal a szentszék követelményei folytán ellenkezésbe jő, mint szentszék követ, mindig hátra lép a hazai s a hü alattvaló mellett.

Másfelől bizonyítja az említett függetlenséget, a királyi tetszvény (placetum regium) joga, mely közjogunknak sarkalatos tétele; ez alatt értjük a király azon jogát, melynek fogva a római pápa semmi rendeltvényt vagy intézkedést, mielőtt királyi jóváhagyást nyert volna, kihirdetni és foganatosítani nem szabad. A királyi tetszvény régi időktől fogva szakadatlan használatban volt és van a 48-iki törvények visszaállításánál fogva — hazánkban. *) Királyaink ezen tetszvényi jogukat különösen akkor használták egész szigorral, midőn a római szentszék intézkedései által magukat sértve hitték; így névszerint Zsigmond király minden egyházi férfiaknak különbség nélkül, felvesztés büntetése alatt megtiltotta, a római pápa, vagy a római követek, avagy a római kuria hivatalainak leveleit kihirdetni és végrehajtani; az ez ellen cselekedők felség sértésnek nyilvánítván. **) A pápai bullák és brévek s hasonló levelek, mielőtt foganatosítottatnak hátiratilag ily záradékkal: „In quantum ejus (t. i. leiratnak) tenores iuribus et ordinationibus regis non adversantur, benignum Placetum tribui” — szoktak ellátni.

IX. Pius pápa ő szentsége nemcsak, hogy az említett zsinatrai meghívását veszélyes újítással kezdé, a mennyiben előzőt a meghívás először a világi fejedelmekhez s ezek által jutott a püspökökhez s ma eltérőleg nem fordul a souverainekhez, hanem kijelenti, hogy azon egyszerű tény, miszerint a bulla Rómában kihirdetett, már kötelezi a magyar püspököket; hanem még azt is teszi, hogy magyar királyról s osztrák császárról, úgy annak kormányairól s hazánk elvülhetlen közjogi tételeiről egyetlen egy szóval sem emlíkezik meg a bullában.

Mi azt hisszük, hogy még eddig nem jutott érvényre, mit L a i n e z jezsuita, s a trentoi zsinaton pápai legatus, ugyancsak a tridenti zsinaton dogmává akart emeltetni, hogy t. i.: „Omnia potest Papa, extra Jus, supra Jus, contra Jus.”

Butyka Dezső.

Pest, július 20. 1868.

(y. z. n.) A képviselőház mai ülésének főmomentumáról már csigapostán — akartam írni: telegráf útján értesítsem ön, ámbár a „csiga-posta” cím a mi telegraf-táviránkra nagyon is ráillik, mert mikor itt Pesten est 6—7 óra között adunk fel egy sürgönyt — természetesen sürgőst és fontosat, különben nem távirnók — s az másnap délfelé érkezik Kolozsvárra, biz akkor elmegy az ember kedve a levelezéstől.

No de az erőlyes kereskedelmi minisztérium majd segít e bajon is, csak megtalálja nyitját, mint már tetteleg segített sok ily boszontó dolgon.

A miniszterelnök visszaérkezett Bécsből, magával hozván ő felsége beleegyezését a honvédelmi törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottmány néhány módosításába; egy pár változtatás azonban nem nyerte meg a legfelsőbb jóváhagyást, de ezek — mikint halljuk — nem olyanok, melyekre nézve föl lehetne tenni, hogy a bizottmány makacsul fog ragaszkodni hozzájuk.

Mondják: miképp a baloldal mindamellett erősen harezol majd álláspontja mellett e törvényjavaslat nyilvános tárgyalása alkalmával.

A magyar-horvát kiegyezkedési munkálat szerkesztése — mikint egy ízben jelentem — Csenger Antalra bízott, elkészült és tegnap osztott ki mindkét országos küldöttség tagjai között.

Ma a regnicolaris deputatiók külön ülést tartottak, holnap pedig megkezdik a közös ta-

*) L. Kollár: de orig. et usu perp. potest. Legis.

Beneaur: Was hat der Regent für ein Recht über päpstl. Bullen.

Czirák: A. M. Magyar közjog. 17 l.

**) Pray Spec. Hier. Hung. I. R. 92 l.

nácskozmányokat, melyekben a 70 §-ból álló munkálatot ismételt megrostálás alá veendik s a szerkesztet véglegesen megállapítandják, mire az utolsó közös ülésben a kiegyezkedési javaslat forma szerinti verificatiója fog megtörténni.

A két országos küldöttség, a mint most állnak a dolgok — hacsak valami non putarem nem jő köze — mitől azonban illetékes körökben éppen nem tartanak, nyolcz nap alatt befejezi működését, a midőn aztán az egész operatum ugy a magyar, mint a horvát országgyűlésnek lesz tárgyalás végett előterjesztendő.

Irtam ennek idején, miképp Franciaország példáját nem sokára több idegen hatalmasság is követni fogja és konzulátusokat alapítandnak Budapest.

E jósálatom — a nélkül, hogy valami nagy tehetséget vindikálnék magamnak a jövődmondásban — némileg már is teljesült, a mennyiben hitelesnek tekinthető tudósítások szerint Bajorország báró Wodianer Albert személyében konzult nevezett ki Magyarországra, kinek székhelye természetesen Budapest leendő.

Remélem, miszerint rövid idő múlva több hasonló esetről fogom önöket értesíthetni.

A mysteriosus Beniczky-ügyben sehoggy sem akar félrevonulni a titok fátyola. Eddig a hatóságok legszigorubb nyomozásai is eredmény nélkül maradtak.

Lapszemle.

A „Krons. Ztg” tovább folytatja a „Sieb. d. Wblt.” ellen kezdett vitát és valóban életre való tanácsokat oszt azoknak a szászoknak, kik a multan merengve, a jelent nem méltányolják s az elavult intézmények iránti elfogultság miatt, nem gondolnak a jövő mikénti biztosítására. Szabad községi rendszerhez — ugymond — nem ragaszkodhatunk, mert ilyenl jelenleg nem bírnak, miután a szabálypontok a községi, kerületi és egyetemi ügyekben megállapíták az ömagukat kiegészítő communityok s a néptől elkülönített tanácsok gyámkodását, hasonló helyzetbe jutván ezek is a comes és guberniummal szemben: a helyhatósági és országos ügyek ugyannyira összebonyolítottak, hogy amazokban hiányzott az önállás, a kormány pedig nem rendelkezett a kellő hatalom- és erővel. A „Kron. Ztg” a szabálypont szerinti szabadságokat megtartásra nem véli érdemezeknek. A szabad községi rendszert a magyar állam közjoga alapján kell létesíteni, minthogy ez vala anyja az ó-szász népszabadságnak is, mielőtt Bécsből a szabálypontok által az ömagukat kiegészítő communityok, a hivatalnok-egyetem s a comes kijelölése útjára terelt tisztválasztások szük táplálékaira szorítottak. A helyi sógorság köréből alakuló igazságszolgáltatást is fel kell adniok, mivel az ország törvénye — minden más szabad népek példájára — független állami birtokot és esküdtszéket biztosítanak helyette. Szóval mielőbb igyekezzenek a szászok a jelen községi rendszertől menekülni, s igyekezzenek olyat életbe léptetni, milyen Magyarország többi törvényhatóságiban divik, azaz: részestüljenek a jogi és nemzetgazdasági önállóság összeségében. Egyetem öket igyekezzenek úgy szervezni, hogy az a népképviselők elvekkal megegyező legyen; a comes pedig csupán a kormányt képviselje, míg a összmunicipium közigazgatását egy ispánság vezelné, élén a vice-comessell, vagy pedig a szászok történetében hagyomány szerinti tartományi polgármesterrel. Azután arra figyelmezteti a „Kr. Ztg” a „Sieb. d. Wblt.”-ot, ne nevezék a comes az „első szász”nak, adják e címet: „első szász hazafi” — annak, ki érdemeit szerez a nemzet szellemi és anyagi haladása körül, ne legyenek bureaucraták, kik mindig csak hivatali érdemet ismernek. A nyelvet illetőleg nagyon helyesen jegyzi meg a „Kr. Ztg”, hogy ott, hol a népség többféle elemekből áll, bizonyos kölcsönösség állapítandó meg a nyelvek használatára nézve, hogy a nyilvános hivatalos kezelés két részre: államira és helyhatóságira oszlik, az állami körben pedig szükséges a nyelv egység, különben bábeli nyelvzavar állna be.

Az egyház önállóságát, a tanügyi szabadságát a „Kr. Ztg” is nagyra becsüli; de a kettőt egymástól elválasztani szükségesnek tartja; a tanügyet nem lehet és nem kell többé az egyház felségére alá állítani, csak így fognak a real tudományok kellően taníthatni, a gazdaságat és ipar, művészet és kereskedelem érdekében. Hanem a tanügynek ily elválasztását idomos elővigyázattal kell keresztülvinni; annyira azonban már is

megért az ügy, hogy az elválasztást kell programmal felállítani, minden erdélyi derék németnek, csak azután lehet a népművelést elhagyott állapotából kiemelni, a közszükséget kielégíteni, a nemzetgazdaságot igényeinek eleget tenni; csak így lehet elérni, hogy a nép ne gyengüljön számban és jólétben, munkaerőben és birtokban.

Hűség a törvény és fejedelm iránt — ugy, enmagunkhoz — magától érthető dolgok — úgy, mond a „Kr. Ztg.“ — de nagy részben eszményi sajátosságuk; részt kell venni a parlament szabadelvű haladásában, hogy ez az anyagi érdekek emelése irányában is törtenék; a szászöldön minden erő és helyhatósági fejlődést arra kell fordítani, hogy a régi czipf-rendszertől meneküljenek, mely mintegy lenyűgözi a munkás kezét és földet; a társulat utján kell hatni a nemzetgazdaság különböző ágának művelésére és gondolni kell a nép művelésére, szaporodására is. A szász nép fennállhatóságának kérdése többé nemcsak történelmi és politikai, hanem főleg társadalmi és nemzetgazdasági, e kérdés megoldására az eszközök: a cselekvés, forgalom és életfriss, szabad alkotás házbán, mezőn és műhelyben. A „Kr. Ztg.“ már is látja, hogy a szász nemzet a fennmaradás eme útjára tért; így a rothadt rész el fog távolítani a új életre serkentvén őt a szabadság, munka és a törvény előtti egyenlőség a szászok az eddigi láthatáron túl is hatni fognak, fenntartva magukat az eddigi téren.

E jó tanácsokat felvilágosodott szász hazafi adta honfitársainak; halgassák és fontolják meg azok, kik a nemzet létét látják kockázatra, ha az egyszerű hivatalnok nyugalmazatik, a vagy ha a régi kiváltságok, vagy a haszontalan szabálypontok egyetlen s-e forog kérdésben. Az értelmi erő kifejtése, az a védpaizs a haladás és felvilágosodás századában.

A „Sieb. Blätt.“ vezércikke lerántja a „Sieb. d. Wblt.“ álarczát, rámutat, hogyan izgat e lap gyűlöletre a magyar nemzet ellen, szorgalmasan hitegetvén el az egyenlenség sárkányfogait, úgy, hogy, ha tőle függne, a szász nemzetnek ismét az 1848 ki tévútra kellene térnie. Ugy látszik a reactio egyszerre ad hangot Pesten és Nagy-Szebenben.

A francia sajtó az első magyar államköltségvetésről.

„Magyarország első budget“ je; ily cím alatt látott napvilágot a „Revue des deux mondes“ július 1 ei füzetében egy dolgozat André Cochut tollából. Mint látszik e folyóirat folyton figyelemmel kíséri a megújuló magyar állam életében a főbb momentumokat, s miután hazánkat olvasó-közönségének az általunk is üsmertett Laveleye fele cikkben bemutatta volna, siet első államköltségvetésünkről tenni meg észrevételeit.

Cochut Endre úr a pénzügytudományok terén dicséretesen üsmert francia publicista, ez érdekes és lelkiismeretes gonddal dolgozott munkáját, úgy hisszük, nem lesz fölösleges olvasóinkkal megismertetni.

A „Hon“ egyik minapi számában egy vezércikkben az állítatik, hogy nem ez az első magyar budget, mert ez a második, s az első az, melyet Kossuth Lajos pénzügyminiszter 1848-ban az országgyűlés elé terjesztett; a mely első budget-ről aztán a „Hazánk“ azt mondja, hogy azt a nemzet sokkal nagyobb lelkesedéssel fogadta, bár terhei sokkal nagyobbak voltak az akkori viszonyokhoz mérten, mint a második budgetet. — Hadd ragasz-

kodjék a „Hon“ ez elnevezéshez, mi úgy hisszük, hogy ez az első magyar valódi költségvetés, a melynek elkészítésénél mind az számba vétetett, minnek egy pénzügyminiszter figyelmét nem szabad elterelni; következményeiben is sokkal lényegesebb és fontosabb a költségvetés a 48-iknál, melynek egyes tételeit nem maradt az akkori képviselőnek ideje egyenként megrostálni. Ismételt ki-jelenté Lónyay pénzügyminiszter úr is ápril 16 iki beszédében, hogy „ez első budget megszavazása által, most fektetjük le első alapját a magyar államháztartásnak.“ Beszéde további folyamában az ez évi költségvetést „első“ költségvetésnek nevezi. Aztán meg a külföld ama 48-iki budgetről, az akkori zavarok közben, mitsem tudott, s úgy látszik, hogy azt mai napig sem ismeri. Ha a jelenleg a francia trónon ülő Napoleonidnak, tetszik magát III ik Napoleonnak nevezetnie, azt senki neki meg nem tilthatja s rossz néven nem veheti, pedig mindenki tudja, hogy egy II. Napoleon Franciaországban soha sem uralkodott, s hogy a történelem csupán csak I. Napoleon ismeri. — A „Hazánk“ tendenciosus invectiváját, melyet egy közlebbi vezércikkében használt, mintegy utalva az 1848-iki s az 1868 iki budget-nek a közvélemény általi fogadtatása közti különbségére, mint tény elismerjük ugyan; de, azt egyáltalán nem pártolhatjuk, hogy az a maga meztelenségében oda állítatik, a nélkül, hogy az akkori s a mostani viszonyok és körülmények közti roppant különbség felemlítették; végre is az ez évi budget köztudomásra jutásakor mind az országgyűlésben magában, mind a tágabb hazai közönségben bizonyos elégedettség jelei mutatkoztak, azon elégedettség, mely azon emberben szokott támadni, ki számolva a körülményekkel, a lehető vére csak alapul, nem csalva meg magát, számokkal kimutatva maga előtt látja, hogy — elérte azt, mit elérhetett.

Czikke bevezetésében Cochut úr a következőket mondja: „Valamely nép államköltségvetése azon keretnek tekinthető, melyben a tények számokban nyilatkoznak épp úgy, mint a diplomai iratokban: ki a számok beszédéhez a kulcsot bírja, behatolhat egy nemzeti lét legtitkosabb belsejébe s felfűdözheti annak több pontján a titkos rugót, a politikai tény valódi magyarázatát. Midőn egy nem rég felszabadult s szervezkedni kezdő nép első alkalommal állítja fel a bevételei s kiadásai közötti egyensúlyi arányt, önkéntlenül kíváncsivá válik az ember megtudni, hogy mik szükségai, kötelezettségei, milyen államgazdasági eljárási módja s mik bevételei, hogy ebből aztán megítélhesse mily mennyisége az erőnek s életadó anyagnak leed a megújuló nemzet rendelkezésére álltva. A kíváncsiság kétszeresen fel lesz izgatva, ha a felmerülő állam az általános politikai küzdőterre egy oly elemet hoz magával, a melylyel számítani kell. Ilyenek azon nézetpontok, a mik alatt a pillanatban Magyarország jelentkezik. Kiadásainak és jövedelmeinek egyszerű kimutatása beavat minket önkormányzati eljárásának módjaiba, megismerteti önfentartásának eszközeivel. Földirati fekvése, történelmi múltja, szomszédaival fenntartott viszonylatai, azon több vagy kevesebb erő mennyisége, melyet autonómiajának megvédésére önmagából merít, oly politikai szerepet jelölnek ki számára, melynek miképp lejárásától függ ama iszonyu háboru vagy béke kérdése, mely e pillanatban Európát lelkendezve tartja.“

Ezután előadja cikkezé dolgozatának könynyebb megérthetése végett a kiegyezés s a „közös ügyek“ keletkezésének történetét, a feltételeket, mik alatt a kiegyezés létrejött; e helyütt így végzi: „Ilyen az új társadalmi szerződés (contrat social)

*, s az abszolút kormány birodalomnak régi képviselője, az említett kiegyezkedés egyes komplikált tételeinek erejénél fogva, sokkal inkább korlátozva van hatalmának szabad gyakorlatában, mint a mennyire egy egyszerű alkotmányos egyed-uralkodó a közönségesen az alkotmányos országokban létező feltételek által korlátozva lehetne.“ Továbbá így ír cikkezé: „Visszaküzdött függetlenségének első pillanataiban Magyarország azon zavart helyzetben találta magát, melyben egy kiskoru, ki csak most szabadult ki a szigorú gyámkodás alól. Az emberek megijedtek a multnak rájuk hagyott örökségétől; az új kormányforma milyensége még gondolatban sem volt praeformálva. A fensőbb államhivatali polezok betöltésére birt ugyan az ország a kitűnő képességű férfiak kellő számával; de az osztrák hivatalnokai személyzet visszalépésével, a mit különben minden búsongás nélkül szemlélt az ország, az alsó közigazgatás, közegek hiányával egészen rendezetlen állapotba jött. A nyilvános pénztárak türesk voltak, a hitel s a közmunkákra szükséges eszközök megszerzése az európai pénzpiac változékony hangulatától volt számára feltételezve. Szerencsére abban az évben igen bő termés lett, nyagannak midőn más helyütt mindenütt keresett volt a gabona s magasak az árak, ennek folytán sok akadály elgördült az útból, a mint a jólét felültette tanyáját az országban. A felelős miniszterium a mérsékelt párt befolyása alatt alakult meg, azon párt befolyása alatt, mely a csendes forradalmat oly ügyesen vezetés s oly tapintatosan jó sikerhez juttatta. Ha az idősb államokban, hol a pénzügyi szervezkedés már rég ideje, hogy megtörtént, a pénzügyminiszter megválasztása komoly megfontolást érdemlő dolog, mennyivel inkább egy oly országban, hol még eddig elődei nem voltak. A közvélemény e polezra Lónyay urat jelölte, ki gyakorlott államgazdász léte szakavatottságának főleg azzal adá jeleit, hogy a földhitei Magyarországon meghonosította s az intézetet felvirágoztatta.“ (Folytatjuk.)

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése július 18-án.

Napirenden van az adóbehajtásról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalásának folytatása, a 97-dik §-tól kezdve.

A 99-dik §-nál, mely a pénzügyi törvényszékek alakításáról szól, Somogyi László azt indítványozza, hogy ne nevezzen a pénzügy- és igazságügyminiszter egy-egy bírót, hanem mindkettőt nevezze ki az igazságügyminiszter.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter elfogadja Somogyi indítványát, hogy mindkét bírót az igazságügyminiszter nevezze ki; de azt, hogy elnököt is nevezzen a pénzügyi igazgató helyett, nem fogadhatja el, mert egy a pénzügyekben teljesen jártas egyének okvetlenül kell lenni a törvényeknél, azon félelem pedig alaptalan, hogy mert pénzügyi tisztviselő: már mindjárt nem lehet pártatlan mint bírót.

A kérdés feltétlenül, miután az egyszerű felállási elfogadásban az ellenék megnyugodni nem akart, a szavazatok megszámláltattak s a szerkezet Somogyi módosítványával 104 szavazattal 90 ellen elfogadtatott.

A szavazás ezen eredménye azt mutatta, hogy a ház nincs határozatképes számmal, mit kezdtek

*) Elfelejtik cikkezé, hogy az 1867-diki kiegyezés nem annyira társadalmi szerződés, mint államszerződés jellegével bír; a birodalom nyugati s keleti fele, az osztrák-magyar birodalom innenső és tulsó része közt kötött meg e szerződés a legteljesebb paritás alapján.

A ford.

s hangoztatni, de az elnöki szavaira, hogy többet látott, kik sem egyik, sem másik részre nem szavaztak, a ház megnyugodott, csupán Vályi János kívánt később, midőn az elnök a folyosókon levőket becsengette, új szavazást, de a ház tovább ment.

Hosszu aprólékos vitát idézett elő a 101. §, mely a rossz szándék nélkül való fizetés-mulasztásról, büntetéséről s bírságáról szól. Módosítványokat adnak be Ghyczy Ignác, Horváth Lajos, Dapsy Vilmos s maga a pénzügyminiszter is, kié aztán számos rövid hozzászólás és megjegyzés után meg lehetős zaj között el is fogadtatik, ugyszintén a 102. 103. és 104. §§-ok is.

A 105. §-nál Bónis Samu szól fel az ellen, hogy a pénzügyi törvényszékek által kirott büntetést a pénzügyminiszter elengedheti. Sehol sincs oly eljárás életben, hogy egy tisztviselő kegyelmi jogot gyakoroljon s ez kizárólag a felség joga, ezért ezt oda módosítani kívánja.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter nem ellenzi, sőt úgy tudja, hogy ily értelmi módosítványt egy jobboldali képviselő már be is adott; Horváth Lajos felolvassa ez iránti módosítványt, mely elfogadtatik.

A 108. § kihagyatik; ez arról szól, hogy a bírságokból befolyó pénz a bíróságok költségeire és a pénzügyörök özvegyeinek ellátására fordittatik. Szaplonczay József azt hiszi, rossz hatást kelene, ha már a honvédszervekről nem gondoskodott a törvényhozás, e gyűlölt közzeggel kezdje meg. Inkább hagyassék azon pénz egészen a miniszter rendelkezésére, miben a ház megegyez.

A 109. §-nál, mely a pénzügyi törvényszékekre vonatkozó eddigi szabályokat meghagyja 1869. végeig s a végleges szervezés iránt törvényjavaslat előterjesztéséről szól.

Tisza Kálmán csak ez év végéig akarja fentartani a szabályokat s aztán utasítani a miniszteriumot intézkedésre, hogy ez ügyek a rendes törvényszékek elé vitessenek; Halász Boldizsár pártolja, de a ház a pénzügyminiszter felszólalása után az indítványt elveti, valamint Nyáry Pálét is, ki az utolsó § előtt egy újat akart betenni az iránt, hogy e törvény 1870-dik év végéig érvényes. Végmegszavazás hétfőn.

Napirenden volt azután a bélyeg- és illetékekről szóló törvényben eszközözendő módosítás; a központi bizottságnak erre vonatkozó javaslata észravétel nélkül elfogadtatott.

Egyéb tárgy nem lévén, az ülés eloszlott.

Törvényjavaslat a védrendszerrel.

(Folytatás.)

21. §. Belföldiek, kik a képzettség oly fokán állanak, mely valamely főgymnasiumban, valamely főreáltanodában, avagy ezekkel egyen, vagy más magasabb rendű tanintézetben végzett tanulmányoknak megfelelnek, s erre nézve magukat nyilvános, vagy nyilvánossági joggal felruházott illetén intézetek bizonyítványával igazolni képesek, ha a hadseregbe önként belépnek, ha szolgálatjuk ideje alatt maguk költségén ruházkodnak, magukat felszerelik és élelmezik (lovasságnál a lovat is megszerzik és a ló tartásáról gondoskodnak), béke idején belépéstől számított egy évi tényleges szolgálat után, mint tartalékosok szabadságra bocsáttatnak.

Mely tanintézetek tekintessenek a főgymnasiumokkal, vagy főreáltanodákkal egyenrendűeknek, a két miniszterium egyetértésével fog megállapítani.

Hasonlag a fennírt tanintézetek oly szegényebb sorsu tanulói is, a kik a rendes és nyilvános tanulók sorába tartoznak, erkölcsi jó magat-

évekről eldőlött hernyók szemcséivel összekegyedett porával történt tisztátalanítása folytán az egészséges hernyók is betegké válnak. Egyszeri étetés ily megvesztegetett falevelekkel elég arra, hogy egy egészen ép, egészséges hernyót gubóvá, vagy pillangóvá átalakulása idejére szemcse-beteggé tegyen.

11. Hogy mimódon kelljen — a ragály kikerülése tekintetéből — a tenyészhelyek s abban levő készletek ragálytöli tökéletes megmentését eszközölni, arról Pasteur a gyakorlott selyemtenyésztőknek semmi utasítást nem ad, csak általánosán jegyzi meg azt, hogy a tenyész-helyek tisztán tartandók, melynek elérésére semmi más eszköz nem kívánatik, mint az, melyet gondos tenyésztők mindig használni szoktak: különösen kiemeli azt, hogy szemcse-betegség-mentes pillangók tojásaiból előállított tenyészetek közelében gyanus tenyészetek ne tartassanak, mert ezekről elkerülhetetlenül által menend a betegség az egészséges tenyészetekre.

12. Ezen betegség Pasteur szerint — minden időben létezett s ismételt, átfutólag, pusztítva mutatkozott, s elég sajnos, hogy a mostani tenyészeteknél is ezen betegség nagy mértékű kiterjedtéssé mutatkozik. Japán szigetét sem lehet attól egészen mentesnek tekinteni, ott is nagy mértékben áll elő, némely vidéken, ezen szemcse-betegség, s onnan is szállítatnak e betegségtől ellepített tojások Európába; ugyanis a japáni taikun által Franciaországnak ajándékozta küldött tojások között is lehetett találni ily szemcsékkel megmarkottakat. (Folytatjuk.)

TÁRCZA.

Pasteur L. tanulmányainak eredményei a selyemhernyók betegségeiről.

Haberlanat Frigyes M. Ovári írást után.

Három éve, hogy vegy- és természettani dolgozatairól híres Pasteur a francia kormány megbízásából a selyemhernyók betegségeit illető vizsgálatokkal foglalkozik. Ezen tanulmányok eredményei Pasteurnak a francia tudományos egyetemhez 1865 dik év szept. és 1866 dik július havában fölterjesztett két értekezésiben vagynak előadva. Kiegészítette azokat két levelében, melyeket az 1867-dik év nyarán Dmos vegyészhez írt, s egészen egybe vannak foglalva egy 1867. júliusában a francia földművelési miniszterhez intézett előterjesztésében, melyben számot ad azon éppen oly fontos, mint nehéz feladat három év óta czélba vett megoldásáról, hogy miként kell jövőben a selyemhernyó-tenyésztést a betegségektől megóvni.

Ezen tanulmányoknak és eredményeinek a selyemtermelésre nagy fontosságánál fogva — midőn Pasteur a feltalált megoldást véglegesnek és kielégítőnek tartja — czélszerűnek látszik azokat, lényeges tartalmuk szerint, a selyemtenyésztőkkel általánosán megismertetni s a Pasteur által a francia selyemtermelőknél oly meggyőző módon előadott övrendszabályokat a belföldi selyemtenyésztés barátainak is ajánlani.

Sok összehasonlító kísérletek, különböző ho-

lyeken szorgalommal fűzött tenyészeteknél tett észleletek, számtalan gorcsókkal (mikroszkop) tett vizsgálatok, melyeknél Pasteur több gyakorlott műlertők által támogatott, feljogosították őt következő — a betegség sajátosságait körülíró — tételek felállítására.

1. A legbiztosabb ismertető jele a fennforgó selyemhernyó-betegségnek kicsiny, tojásdad alakú testecskében mutatkozik, melyek a beteg hernyó minden részein nagy mértékben találhatók; azért ezen betegséget legáltalában testecske, vagy szemcse betegségnek (körperchen krankheit) lehet nevezni.

2. A hernyónak mentől korábbi korszakában mutatkoznak ezen szemcsék, vagy testecskék, annál terjedtebb a betegség. Ha a szemcsék már a tojásban, vagy hernyóban előállnak, akkor ezt az előrehaladt betegség biztos jelének lehet tekinteni.

3. A szemcséknek a tojásoknál hiányzása még nem biztosít, hogy a betegség a hernyóknál sem állhat elő, s éppen úgy nem lehet a szemcséktől, mint ifju hernyókat a betegségtől megóvottaknak tekinteni. Sok hernyó, mely egészségesen jut a bebukoláshoz, gyakran, mint gubó, vagy pillangó betegszik meg.

4. Csak akkor lehet selyemhernyót tökéletesen egészségesnek tartani, ha az, mint gubó és pillangó ezen szemcséktől, vagy testecskéktől ment. Ilyen szemcse-mentes pillangókat a rendes tenyészeteknél a selyemhernyók jelen betegségi korszakában ritkán lehet találni.

5. Szemcse-beteg pillangók rendesen olyan tojásokat tojnak, melyeknél ezen szemcsék újra felállhatók, vagy ha szemcse-mentes tojásokat

tojnak is az azokból kikelt hernyók, előbb-utóbb a betegség áldozatai lesznek.

6. A szemcse-kör-mentes pillangók tojásai a betegség ezen csiráival nem bírnak, s az ily — egészen ép — tojásokból tenyészetek mindig különösen ellent álló erővel bírnak a betegség támadásával szemben.

7. Csak különösen kedvező körülmények között — kivételesen — származnak szemcsékkel rakott pillangók tojásaiból egészséges tenyészetek, s ezek csak ritkán adnak oly pillangókat, melyek szemcsékkel nem bírnak. A testecske, vagy szemcse-mentes pillangók használatánál ezen kedvező körülményt szabállyal lehet tekinteni, nemcsak a hernyók tenyésztésére vonatkozólag, hanem a szemcse-mentes pillangók előállítására nézve is.

8. A betegség átöröklő, a mennyiben az iránta való fogékonyság az egymást követő nemzedékekben a kisebb, vagy nagyobb mértékben beteg tenyészeteknél szüntelen növekszik, s a mennyiben a betegség csirája a pillangóról a tojásra s a tojásról az ifju hernyóra átvészál.

9. Az átöröklő képesség hátrányát ezen betegségnél legbiztosabban szemcse-mentes tojások kirekesztő használatával lehet kikérülni. Ezen kiválasztás által jutott Pasteur — a mint több tenyésztői kísérletek bebizonyították — a tojások növekedő javításához s a tenyészetek ellent álló erejének neveléséhez. Itt fekszik Pasteur vívmányainak súlypontja.

10. Ezen betegség ragályos, mert gyakran megtörténik, hogy a takarmánynak, — beteg hernyók szemcséivel, vagy a tenyésztő helyek korábbi

viselettek, a fűtőanyagokból kitűnő osztályzatot nyertek és az érettségi vizsgálatot letették, vagy pedig az államvizsgát kielégítő sikerrel végezték, az illető miniszterium javallatára a közös hadügy-miniszter engedélyével, mint egy évi önkéntesek léphetnek badi szolgálatba, melynek tartama alatt ruházati, felszerelési és élelmezési költségeik a közös hadügyi költségvetésből fedeztetnek.

Ha ezen önkéntesek a tartalék- és honvédtisztek részére szabályozott vizsgát jó sikerrel letették és egy évi szolgálatukat betöltötték, a létező, vagy bekövetkezendő foglalkozásokhoz képest sorrendben, mint tisztjelöltök tartaléktisztekké neveztetnek ki.

Ezen tisztek további védőkötelezettségük ideje alatt még három, mindannyiszor legtovább négy heti tartamu fegyvergyakorlatra berendelőndők.

Mozgósítás esetében az ily tisztek törvényes hadkötelezettségükhez képest, vagy a hadsereg-nél, vagy honvédségnél alkalmazandók.

22. §. Azon tengerészek, a kik általános műveltségükre nézve egy, mint szintén beföldi tengerészeti tanintézetekben jó sikerrel végezték tanulmányaikat nézve is magukat bizonyítványokkal igazolják, a hadi tengerészetbe egy önkéntes szolgálatra befogadtatnak a nélkül, hogy ruházati és élelmezési költségeiket sajátjokból kellene fedezniük; és jó sikerrel letett vizsga után, a szükséghez képest, tengerészeti tartalék-tisztekké neveztetnek ki.

Ezen tartalék-tisztek háború esetében a tengerészet bármilyen szolgálatára kötelezve.

23. §. Az orvosok és orvostanulók egy évi önkéntes szolgálatukat katonai kórházakban, az állatorvosok és állatorvos-tanulók pedig, mint állatorvosok gyakorolnak valamely szekerész-században is teljesíthetik, ha erre való képzettségüket igazolják.

Háború esetében szolgálatkötelezettségükhöz képest a sorhadban (hadi tengerészetben), a honvédségben és tábori, vagy állandó kórházakban is alkalmaztatnak.

24. Gyógyászok és egy évi önkéntes szolgálatot katonai gyógyszerházakban teljesíthetik, és háborúban hasonló módon alkalmaztatnak, mint a védőköteles orvosok. (23. §.)

25. §. Minden törvényesen bevett egyház és vallásfelekezet papjelöltjei, ha a hadseregbe (hadi tengerészetbe), vagy a honvédségbe közt besoroztatnak, hittudományi tanulmányaik folytatására végett szabadságra bocsátatnak.

Pappá szenteltetésük, illetőleg lelkészszé lett kinevezetésük után az illetők a hadsereg lelkészeti lajstromába iktattatnak és háború esetében védőkötelezettségükhöz képest, vagy a hadsereg-nél (hadi tengerészet-nél), vagy a honvédségnél, mint szintén tábori, vagy állandó kórházaknál is, mint lelkészek alkalmazhatók.

Ha azonban az ily papjelöltek hittudományi tanulmányaikkal felbagnak, vagy papi hivatásukról lemondanak, hadi szolgálatra szolítandók.

(Folytatjuk.)

Hatósági élet.

Belső-Szolnokmegye állandó bizottmányának évnegyedek közgyűlése.

(Első nap: július 15.)

Főispán ő mlga, ősi szokás szerint, a gyűlés megnyitására küldöttség által tisztelettel meghívattán, a gyűlésteremben megjelent, s elnöki széket elfoglalván, egy alkalmi, igen szép beszéddel a gyűlést megnyitja.

Megnyitó beszédében mindenekelőtt fölemlíti a mai napnak mind az állandó bizottmány, mind pedig ő mlga előtti emlékeztető voltát. Éppen ma egy éve érte végét e megye a majdnem hat évig tartott ideiglenességnél; s így ma ünnepejük megénk alkotmányos önkormányzata visszaállításának évfordulóját. Ő mlga pedig élte legegzebb emlékei közé sorozza az 1867-dik év július 15-dik napjának emlékét, mivel e napon lett szerett szülőmegyéje főispáni székebe beiktatva, s tette le a szent esküt, mely ő mlgát, míg csak e székből, Belső-Szolnokmegye javának és diszének minden erejével való előmozdítására kötelezi.

Nyugodt önértéssel pillant vissza e megye alkotmányos, ez áttelt, nem — átmunkált évre. Nyugodt önértéssel és erre teljes joga van akkor, midőn tapasztalatilag lehetett, s van naponta alkalma meggyőződnie a felől, hogy e megye választott egész tisztikara a lefolyt évben a hazája s megyéje iránti kötelezettségeinek lehetőleg eleget tett, hitét meg nem szegte, s helyét annak minden egyes tagja derekasan megállá — élénk óhaját fejezve ki egyesimind, miként Belső-Szolnokmegye tisztikara igyekezett hazafiai, emberbaráti s tisztí nemes kötelességeinek jövőre is teljesleg megfelelni.

Főispán ő mlga ezek után fölemlíti azon országos eseményeket, melyek utóbbi közlésünk óta történtek, s melyeknek fölelevenítése az igaz hazafiai keblet emelkedett érzettel tölti el mindenkörön. Fölemlíti azon örömet, mely ő Buda királyi palotájában Magyarország felséges királyi házát új sarja születése által érte. Lelkesülten említi föl ama bálsáns megaptsolt királyi nemes elhatározást, mely a császári zászló alól a hazai vész idején a honvédek soraiba átlépett katonatisztek sorsát biztosítja; a mely méltó kiegészítése a szent koroná-

zás alkalmával tanusított királyi kegynek és a mely a mult nehéz sebeiből az utolsó is gyöngéden behegeszté.

Megemlékezők végül ő mlga Magyarország parlamentjének hazafiai buzgalmaról és odaadásáról, melylyel drága hazánk anyagi és szellemi fölvirulását alkotmányosan, lehető minden eszközzel elősegíteni és biztosítani igyekeztek. „A kereskedelmi szerződések, a sóár, az adó, a költségvetés s a honvédelmi rendszer feletti országgyűlési tanácskozások, az ezekről már alkotott s alkotandó nagy fontosságú törvények kétségkívül, félremagyarázhatatlan bizonyítványai ama dönthetetlen ténynek, hogy Magyarország az államiságának elismerése végett három század óta folytatott küzdelemben csak most, csak e napokban, a békés reformok eme sikerdús napjaiban, vitta első győzelmét, nyerte meg a csatát benn és kívül, megtartandó azt Isten után mindvégiglen...”

E lelkes éljenzésekkel fogadott beszéd után több kormányi rendeletek olvastatnak fel. Ugyanis: a magyar országgyűlés által hozott 1868-dik évi I. II. III. IV. V. VI. VII. törv.-czikkelyek hitelesített másolatai. Továbbá a főkörmányszéknek leirata, melyben értesítetik a megyei állandó bizottmány, hogy a mult évnegyedek gyűléséből a törvénykezési ügyek halmazottsága miatt az igazságügyi miniszteriumhoz tett felirat következtében Hersényi Balint megyei alügyész a polgári ügyekben előadói- és szavazati joggal ruházott fel. Olvasztatik a kir. főkörmányszéknek leirata, melyben az állandó bizottmánynak január havában tartott évnegyedek gyűléséből tett felirattal kapcsolatban tudatja, hogy a m. kir. belügyminiszterium állatorvosi állomásokat a megyék közegészségi ügyének végleges szervezéséig nem rendszeresíthet, s így a fölterjesztett kérdésnek, t. i. hogy e megye részére egy, választás után betöltendő, állatorvosi állomás engedélyeztessék, hely nem adható.

Közöltetik gr. Mikó Imre közl. miniszter úr ő nmlgának a közlekedési ügyekben ő cs. és ap. kir. Felsőházhoz benyújtott nagy bordserejű jelentése, mely átnevezés és véleményadás végett egy szűkebb bizottságnak adatott át.

A megyei tisztok által, az állandó bizottmány január havában tartott közgyűlésétől nyert megbízatása folytán, készített útépítészeti tervezet a kir. főkörmányszék által leküldött, mely a tisztségnek és az állandó bizottmány kebeléből kiküldött szűkebb bizottságnak adatott át a végre, hogy a felolvasott főkörmányszéki leirat alapján a rendelkezés alatt levő útmegváltási pénzalap tekintetével, dolgozzon ki egy oly-útkiróvási és építészeti munkát, mely a közérdekeknek megfelelően, addig is, míg a törvényhozás által e tekintetben is gondoskodva leend. Biró Sándor, bizottmányi tag, vadalma izü humoros beszédében kikél az álladalmi útakon fennálló vámok ellen, s indítványozza, hogy az innen bevett összegek fordítottassanak a megyei útak jókárban tartására, vagy pedig haladéktalanul romboltassanak le (sic!). Róth Pál kapcsolatban e tárggyal, hevesen kikél a pénzügy-miniszterium ellen, és zsarolással, vádolja (mozgás). Elnök cseppet, s szónokot a parlamentaris illemre figyelmeztetve, erőlyes, meggyőző szavakkal védi a kormányt). Szónok mérséklettel tovább folytatja beszédét, indítványozza, hogy miután az e megyén átnyuló álladalmi útakon fennálló, s a népet érzékenyen és aránytalanul terhelő vámok eltörlése iránt a januári évnegyedek gyűléséből az illető miniszteriumhoz felirat intéztetett, de a mely felíratra még ez ideig semmi válasz nem érkezett, a válasz megadására felirattal kéressék meg a magas kormány; mi is elfogadtatván, a felírat szerkesztésével egy három tagu bizottság bízatik meg.

A kereskedelmi miniszterium rendelve folytán értesítetik a megye, hogy a kereskedelmi- és iparkamarának, a jelen évi VI. törvényczikk értelmében új választások után kellendő megalakítására czéljából az összes választás kereskedők és iparosok összeírására lett szükségessé. E végett Boér Károly elnöklte alatt kereskedőkből és iparosokból egy bizottmány neveztetett ki, azon utasítással, hogy munkálataikat haladéktalanul megkezdjék.

Ezután főispán ő mlgának azon értesítése olvastatik, melyben tudatja, hogy boldogemlékezett elődje körorstaresai Weér Farkas arczképének elkészíttetésére begyűlt összegből fenmaradt 506 frt 29 kr feleslegből, az állandó bizottmánytól nyert megbízatása folytán, a megyeház tanácskozási nagytermét, a mint meggyőződhetni, kellően, a kényelemnek megfelelően, s lehetőleg diszesen beburkoltatta. A bevételről és kiadásról vezetett zárszámláját, melyből kitűnik, hogy az 506 frt 29 kr bevétel a 600 frt 60 kr-ra rugott kiadás nem fedeztetvén, a 94 frt 31 krnyi kiadási többlet letisztázását saját erején eszközölte, megvizsgálás és a további számolat terhe alóli feloldoztatása végett, oly kérelem terjeszti elő, hogy tekintve az állandó bizottmányt és szerény adományt is részéről azon élénk érdeklődés jelöl, melylyel szülő megyéje iránt viseltetni soha meg nem szűnik. Főispán ő mlgának szíves fáradságát s aldozatosságát az állandó bizottmány lelkes éljenzésekkel köszöni meg.

Továbbá főispán ő mlga jelenti, hogy a megyei közigazgatási levéltár berendezése, új és az eddiginél czelszerűbb állványok készíttetésére elodázhatatlan szükségé vált; de alap, melyből ezen költ-

ségeket fedezni lehessen, nincs, azért indítványozza, hogy a megkívántató összeg önkéntes adakozás útján eszközöltessék; mi is helyeslések között elfogadtatván, az ügy kivételére főispán ő mlga kéretek föl.

Az idő elteltén, az ülés holnap 10 órákor tovább folytatatik.

Borbély Samu.

Egyletek és közintézetek.

Sz.-Keresztur, július elején, 1868.

(III. közlemény a sz.-kereszturi közléptanoda tovább építésére begyűlt segélyadományokról)

A „K. Közlöny” május 26-diki 62-dik számában közölt adományi összegek közlése után az említett közléptanoda tovább építése költségeire építészeti pénztárnok martonosi t. Pálfi Sándor úr keze alá ujlóg a következő pénzadományok folytak be: Egyik megbízott gyűjtő, bűződi unit. lelkész t. Árkosi Mózes úr és társa t. Ádám Domokos urak headtak 60 frt o. é.-ben, mlgos Berde Mózsa úr adománya 100 frt, a h.-oklandi tarisnyás bál jövedelme 50 frt, olaszteleki t. Nagy Lajos ev. ref. úré 10 frt, guraszádi t. Ágh István úré urbéri kötelezvényben 1868 dik évi július 1-étől fizetendő szelvényekkel 100 frt, t. Kozma László úré Kolozsvárról 50 frt, n.-ajtai mlgos Kovács István úr küldött 100 frtot, b. Splényi Antal ő mlga 10 frtot, s. árkosi unitar. esperes t. Kiss Mihály és vargyasi unitar. lelkész és egyházköri jegyző t. Gyöngyösi István urak részéről egy izben bejött 204 frt és 14 kr, mely összeg többekkel együtt, részint mint készpénz adomány, részint mint ígért részletesen is közölve volt esperes t. Kiss Mihály úr által a „K. Közlöny” idei febr. 22-diki 23-dik számában, s az aprilis 21-diki 47-dik számában; más izben befolyt 33 frt és 10 kr, mely összegből id. Berde Mózes úr adott 20 frtot, a s.-kőrispataki unitaria ekklézsia 10 frtot, a s.-kálnoki hitrokonok és ügybarátok egy része 3 frt 10 kr, összesen 33 frt és 10 kr; továbbá ügyvéd t. Nemes József úr Kolozsvárról küldött 20 frtot o. é., kekei unitarius lelkész t. Gyöngyösi Áron úr az ekklézsiai egyes hitrokonok részéről beadott 45 frtot és 38 kr, a maga részéről befizetett 5 frtot, szt.-miklósi Vári Aron hitbeli atyánkfia a szent-miklósi ekklézsiai tagok részéről befizetett 22 frt 93 kr, t. Csiki József, hidvégi járási szolgabíró úr küldött 15 frtot; az építkezési előkészületek ügyében különben is oly sokat fáradozott s maig is készséggel fáradozó t. Jakabházi Zsigmond úr, lelkes és buzgó hitrokonunk, az általa tett 100 forint tiszta pénz és 100 frt áru cseréj igéretből beadta a 100 frt tiszta pénz; mlgos Gyárfás Domokos úr befizetett 20 véka szemes törökbúzá, melynek piaci ára ment 13 frt 20 kr-ra o. é., Gagyí Dénes ev. reform. befizetett 5 frtot,

Tisztelendő Farkas György maroskőri unitarius esperes úr által a maroskőri unitar. ekklézsiaiból beadott összesen 376 frt 30 kr, a melyből Hareczórl mlgos Gálfalvi Imre főgondnok úr adott 100 frtot, ugyanon mlgos Gálfalvi Zsigmond úr 50 frtot. Szábról: a) az ekklézsia 10 frtot, b) h. pap Kelemen István 4 frtot, c) házanként gyűlt 2 frt 65 kr; Iklandról házanként gyűlt pénzül 24 frt 60 kr; Kis-Adorjánból begyűlt 9 frt 40 kr; Sz.-Háromságban gyűlt 11 frt; Csokfalván gyűlt 20 frt 74 kr; Sz.-Lászlón t. Nagy Domokos úr adott 10 frtot; Vadadban gyűlt 12 frt 38 kr; Káálban gyűlt 16 frt 70 kr; Ny.-Gálfalván mlgos Tolnai Jánosné adott 5 frtot; ugyanott az ekklézsiai egyénektől gyűlt 5 frt 62 kr, Iszlóban méltóságos Iszlay László úr adott 4 frtot; Sz.-Gerliczen gyűlt 63 frt 92 kr; Ny.-Szeredában gyűlt 11 frt 20 kr, Ny.-Sz.-Lászlórl pedig 15 frt 19 kr, összesen 376 frt 30 kr. (Folytatása következik.)

— A „Kolozsvári Közlöny” 83 dik számában foglalt „több sorsjegy tulajdonos” nyílt kérelmére sietünk kinyilatkoztatni, hogy a nagy-enyedi kisdédóvó sorsjáték húzásának eredménye éppen a tudakozó „Kolozsvári Közlöny” april 30-ki 51-dik számában, továbbá a „Magyar Polgár” május 13-ki 57. számában, a „Hon” május 13-ki 111-ik számában és a „Fővárosi Lapok” május 12-ki 110. számában olvasható. Ezenkívül mindenkinek, ki ily sorsjegyet elárusítani sziveskedett, posta útján kü-lön értesítés is küldetett; ily értesítéssel a „több sorsjegy tulajdonos”-nak is megkeresésre, vagy mihelyt lakhelyét megtudandja, szívesen szolgál.

Nagy-Enyed, jul. 17. 1868.

A sorsjáték kezelő bizottság.

NAPI HIREK.

— Maros-Vásárhelyről tudósítanak, hogy ott Dózsa Dánielnek kir. táblai tlnökké lett kineveztetése folytán a követvalasztás küszöbön áll, s hogy erre a felszólítás a képviselőház elnökétől meg is érkezett volna. Mint jelöltek: Dózsa, Dobolyi és P. Szathmári Károlyról beszélnek, az első politikai hitvallása ismeretes, a második a Berzenyeg megválasztásakor a ballakaczerkodott ugyan, de mégis jobbpártinak tartatott; az utolsót a balpárt viszi, s mint írják, kevés kílátással, mert itt teljesen ismeretlen. Ugy halljuk, hogy a véleménybőrség még eddig Dózsa D. mellett jelenkezik, s az igen természetes, ha ér-

demeit M.-Vásárhely el nem felelte. De bárki lépjen is fel — írják onnan — valószínűleg meg kívánja tőle a választó-közönség hogy határozott színt valljon s nyilatkozatát megtegye.

— A kolozsvári pénzügyigazgatósághoz: Szijártó Ferencz II.-od osztályu számtiszté. A n.-szebeni pénzügyigazgatóság pedig III ad osztályu számtisztékké: Kendeffy Ede és Schasser Albert nevezettek ki.

— Említettük volt annak idejében, hogy Alsó-Fehérmegye jul. 3-dikán tartott közgyűlése a balázsfalvi tanintézet nemzet- és hazaellenes irányzatára elhatározta fülhívni a kormány figyelmét. E tanintézetben tanítják azokat a térképeket, melyeket az „Üstökös” közöl, hol is Románia nagyobb, városai között Kolozsvár, Máramarossziget- és Debreczennel is találkoznak. Mint most értesülünk, a miniszteriumtól e tárggyal erőlyes lépéseket várhatni. És ez annyival kívánatosabb, mert egy 1866-ban elfogadott olyan tanönyv is van használatban, mely legkevésbé sem mozdítja elé a jó egyetértést. Így a hunnok bejövételéről szólva, azokat erdei vadakhoz hasonlítja; a Hóra-féle felkelést isteníti, s minden kigondolható rágalmat szór a nemességre. Képzeltetni, hogy beszél aztán az 1848-iki eseményekről: „A magyarok minden hegyre akasztófát állítottak”, mondja többek közt. — Ismereteni fogjuk bővebben is a reakciónak e gyűgyörű szűllöttét.

— Az arad-fehérvári vasútvonal részletes leírását hozza a „Kr. Ztg.” Ebből látjuk, hogy összesen 15 állomással bir, s ezek: Györök, Paulis, Radna, Konop, Berzova, Soborsin, Zám, Ilye, Branyicska, Déva, Piski, Szászváros, Siboth, Alvincz és Fehérvár. Mint ugyancsak e leírásból látjuk, eddig 119 órház állítottatott fel.

— A két kolozsvári lap megtörtént egyesülése alkalmából, hasonlóra hívja fel a saász lapokat a „Kr. Ztg.” megjegyezvén, hogy az összes saászsaágnak bőven elég lenne két lap, egyik Szebenben, egyik Brassóban, és e kettő, ugymond, kényelmesen fenn is tarthatná magát, midőn most mindenik bukás szélén áll.

— A gyula-fehérvári kath. gör. érsek választása következő rendben történik: Julius 30-dikára minden esperes gyűlésre hívja a kerületi papokat, megnyitja a gyűlést, mely szavazattöbbséggel ez esetre jegyzőt választ, ki a gyűlés jegyzőkönyvét viszi. Az esperes beszedi a papok titkos szavazatait arra nézve, kit akarnak érseknek. A ki legtöbb szavazatot nyert, az a kerület jelöltje. Nevét esperesi pecsét alatt levélbe zárják és átadják egy szavazattöbbséggel választott papi követnek, ki azt Balázsfalván az érsek-választási szekrénybe tartozik tenni. A gyűlés jegyzőkönyvét a káptalani helyetteshez küldik, az esperes pedig ezen gyűlés jegyzője személyes szavazati joggal, valamint a megválasztott papi követ a kerület szavazatával augusztus 10-kén reggel Balázsfalván megjelennek, hová a vidéki érseki helynökök, főesperesek, tanárok két képviselője és szent Vazul-rendjének főnöke is a főkáptalan ott levő kilencz tagjával össze fognak seregelní. Megjegyzendő, hogy e választás egészen azon mód szerint levén megtörténendő, mely a boldogult Leményi János püspök megválasztásakor alkalmaztatott, a mely kerületek akkor szavaztak, most is szavazni fognak. Ennélfogva a lugosi püspökségnek azon négy és a szamos-újváriak azon huszonkilencz esperesi kerülete, mely az egykori fogarasi püspökséghez tartozott, most is épp oly szavazati joggal fog birni, mint a jelenlegi érsekmegyeiek. Ezek is tehát mindnyáján három szavazattal vesznek részt a választásban. A szavazók száma tehát az érseki megyéből 9 kanonok, 4 vidéki érseki helyettesek, a babiliták egy főnöke, 2 tanári képviselő, 39 esperes, 39 jegyző és 39 kerületi szavazó. A lugosi megyéből négy esperes, négy jegyző és négy kerületi szavazó. A szamos-újvári megyéből huszonkilencz esperes, annyi jegyző és kerületi szavazó. Augusztus 10-kén dében megérkeznek a királyi biztosok Dobra Sándor lugosi püspök és Bohecz Sándor, naszódi főkapitány. Délután ünnepélyes küldöttség által meghívattán, a templomban megjelennek és ott előadják küldetésük czélját. A választók igazoltnak és a pásapás saját kebeléből főjegyzőt választ. Isteni tisztet után megkezdődik a szavazás, s hárman, kik többséget nyertek, kikiáltatnak s ő Felsőge elé terjesztetnek, ki a három közül egyet, a nagy-váradí, lugosi és szamos-újvári püspökök meghallgatása után egyet kinevez, s ez pápai megerősítés folytán elfoglalandja érseki széket.

— A „Kolozsvári dalkör” a cs. kir. zenekar közreműködésével vasárnap, azaz: e hó 26-kén d. u. 6 órákor a sétatéri „Rózália liget”-ben táncszal egybekötött dalestélyt tartand, melyet a maghivottak becses figyelmébe ajánlunk, annál is inkább, mivel városunk első dal egyeténének fellépési kísérlete s a részvételre buzdíta azon öntudat, hogy ez ünnepély a legelső közl számíttva bizonyára élvezetet nyújt, miről a jól összejáratott műsorozat kezeskedik. — A meghívott t. vendégek jegyeket, személyenként 50 krért, egyleti pénztárnok t. Szabó Lajos úr kereskedésében (főter Fröhlich-báz) kivilthatják, valamint a pártoló tagok tisztelet-jegyeiket a lelkők Bogdán István úrtól átvethetik e hó 26-dika déli 12 óráig. A nőien urak, minthogy külön meghívást ezen estélyre nem kaphattak, felkéretnek a résztvevni óhajók magokat a lelkők Bogdán István úrnál e hó 25-dike este 7

örág előjegyeztem, — A „Kolosvári dalkör“ alap-
jához t. Ákoncz János úr 15 frttal járult, miért is
fogadják köszönetünk nyilvánítását. Kolozsvár, jul.
22-kén, 1868. A „K. dalkör“ bizottmánya nevében
Bogdán István, alelnök.

— Egy rosszul értelmezett levél.
Alsó-Fehérmegye egyik falusbirája egy régi anek-
dotát elevenített fel. Levelet kap a segédszolgabi-
ról, hogy a levélvivőnek adjon 15 magyarófa
pálczát (a kezébe). A 15 pálcza aztán a mester
magyarázata folytán ki is adatott, oly formán, hogy
a küldőnek nagy oka volt töprengedni, ha stili-
zálva, vagy értelmezve volt-e rosszul az a reá nézve
ominosus levél. — Így írják a helyszínről.

— Jövő szinidényünk minél élvezhe-
tőbbé tételére 2,000 frtot utalványozott a színházi
választmány.

— Egyik szebeni lap egész sorát közli azon
szász hivatalnokoknak, kik aug. 1-től kezdődőleg
nyugalomba helyeztetek.

— Beniczky Lajosról még bizonyos-
tudni ma sem lehet. Azt is rebesgették, hogy adós-
sági elől megszökött volna, e hír alaptalanságát
azonban csakhamar bebizonyította azon körülmény,
hogy pénzeszkényében jelentékeny összeg találtat-
ott, s különben is éppen egy igen jövedelmező
állomást volt elfoglalandó. Illetékes körökből azon
vélemény kezd túlsúlyra kapni, hogy a honvédtgy
és név itt csak ámitás végett használtatott s a rej-
télyes eset oka egészen másban keresendő.

— Az első honvédelem Vácson f. hó
19-én lepleztetett le nagy ünnepélyességgel. Addig
is, míg bővebb tudósítást adhatunk, kiemeljük,
hogy ez alkalommal tartott beszédében maga Ma-
darász, a szélsőbal vezére is elismerését fejezte ki
a deák párti politika iránt, mennyiben kijelentette,
hogy az alkotmányos szabadságnak sokat használt,
s meglehet — ugymond — hogy mindnyájunk közös
céljához biztosabb úton halad.

— Németország egyik városában két
fiatal gyermekgyilkos állott közelebből törvény-
szék előtt, az apa 16, az anya 14 évet számlált.

— (Beküldetett.) A Julius 12-kén megje-
lent 81 dik számú „Unio“-ban „Felszólalás a pá-
linkaárulás ügyében“ cím alatt közölt iratot igaz
hogy aláírtam, de mivel a magyar nyelvet nem ér-
tem, mit foglalt a magában szó szerint maig sem
tudom, annál kevésbé bírom az egyes kitételek
súlyát mérlegelni. Wieder József

Szerkesztői posta.

Kállai Nagy Lajos o. ügyvéd urnak. Bekül-
dött nyilatkozata csupán személyes ügy levél,
azt a szokott díj előleges beküldése után, csakis a
nyilttéri rovatban adhatók.

Nyilt számadás.

Tudva van a t. cz. közönség előtt, hogy a
mult év őszén egy Gyula-Fehérvár környékén lé-
tesítendő ásatás céljából társulatot szándékoztam
szervezni.

Ez ugyan részint a kamarai engedély későre
jött, részint a részvényesek csekély száma s végül
a vasúti munka miatt nem kaphatott napszámok
hiánya miatt nem jött létre: mindamellett 16 tagot
számított, kik közül nyolcezan 5 frtot; egy — bár
Bánffy János ö mlga — 10 frtot fizettek be.

Ezen összeget arra fordítam, hogy különböző
kezébe került régiségeket megszerezsek, mi meg-
lehetősen sikerült is. Oly szerencsés valék t. i.

— hogy a nemzeti muzeum számára egy ró-
mai fém tükröt,

— az erdélyi muzeum számára egy bizanti
mivű arany-gyűrűt és egy Enyeden talált ezüst-
gyűrűt,

— a n-enyedi főiskola általam kezdeménye-
zett gyűjteménye számára pedig több mint 30 da-
rab apróbb, többnyire cserép, kő és üveg régészeti
tárgyat szereztem meg.

Ezek miatt négy útát tettem Gy.-Fehérvárra,
mely került 22 frt 65 krba.

Régészeti tárgyak megvásárlására adtam 23
frtot és 60 krt.

E szerint maradt még fenn 3 frt 75 kr, mely
összeggel még egy pár kisebb tárgyat remélek
megszerezhetni. *)

Ugy hiszem, hogy a részvényes urak ezen
csekély eredménnyel is meg lesznek elégedve.

Egyébiránt az eszmével, mely szép eredmén-
nyel kecsegtet, nem hagytam fel; s miután a ka-
marának, mint az ásatandó terület birtokosának
engedélyét bírom; az arad fehérvári vasút pedig
ide s tova készen lesz, reményem van azt köze-
lebbi időkben nagyobb erővel és eredménnyel lé-
tesíteni.

Nagy-Enyeden, 1868. jul. 9 én.

P. Szathmáry Károly.

*) Nem tehetem, hogy köszönettel ne említem itt Gy.-
Fehérvári lakos Jenei János úr nevét, ki több darabot ajándé-
kul adott s általában az egész ügynél kész megelégedéssel szolgált.

Hivatalos értesítések kivonata.

Pályázat. Egy erdélyi származású, Bécs-
ben tanuló orvos növendék számára alapított ösz-
tündíjra ang. végéig.

Árverések. Kolozsmegyében Lompérdon in-
góságok aug. 8. aug. 25. — Ugyanott Dongón fekvő-
köl. 31. — Erzsébetvárosban fekvőköl. 31. —
Csikszéken, Szt. Imrén fekvőköl. 30. aug. 28.

KÜLFÖLD.

Rómában s az albanoi hegyek közti pápai
táborban több gyanus egyén tűnt fel s ezekről ki-
derült, hogy a „tettekpartjának“ küldönczei. Most
a hatóságok szigorúan fellépnek arra, hogy az
ily gyanus egyének ne kóborolhassanak sokáig ide-
oda az egyházi államban; a kire a gyanu folytán
valami bebizonyul, az kintasztatik.

A chalonsi táborból egy magas állású francia
tiszt, egy pápai őrnagyhoz többi között így ír:
A császár, miként ön tudja, nem közlékeny, annyit
azonban mindamellett biztosan mondhatni, hogy
közül álló erős harcra tétetnek előkészületek. Na-
gyon sok körülmény téli hadjáratot enged gyanit-
tatni, a mely Porosz, Olasz- és Oroszország bi-
zonyosnak tartott szövetsége esetében legalább ez
utóbbit némileg paralyssalná. Olaszországgal minden
mazzinistikus és garibaldianus toborzások mellett is
végülünk egy hét alatt. A hadsereg szelleme Po-
rosz, s Olaszország irányában kiütlő, mert a fran-
czia mindenekelőtt francia, politikai véleménye
csak másodrendű dolog. (?)

Páris, jul. 14. A chalonsi tábor holnap
újlag meg fogják nyitni, minthogy a második so-
rozat csapatai már mind együtt vannak. Ezek tud-
valevőleg a császár hadsegédének, Lebouff tábor-
noknak főparancsnoksága alatt állanak. A gyakorló
hadtest következőleg van összeállítva: három gy-
hadosztály Martimprey, Douay és Laveaucoupet
osztály tábornokok, s egy lovas-szakasz Salignac-
Fénelon parancsnoksága alatt.

Az orosz kormány közelebb, Berg gróf óhaj-
tásai ellenére nagyon szigorú rendeletet bocsátott
ki, melyben meghagyatik, hogy Lengyelország nulli-
fikálása legközelebbi idő alatt végrehajtassék. En-
nélfogva minden nem orosz nemzetiségi tanító uta-
sítva lön Lengyelországban, legközelebb 1869. január
1-sőig az orosz nyelvre nézve felállított bizottmány
előtt vizsgát tenni, miután az naptól kezdve a ki-
rályság minden iskolájában, kivétel nélkül az orosz
nyelv lesz az egyedüli tananyv. De nemcsak a

nyilvános, hanem a magániskolákban is orosz nyel-
ven fognak tanítani, mely utóbbiakban tehát 1869.
január 1-sőtől kezdve csak oly tanítók és tanítónék
alkalmazhatók, kik ebből a vizsgát letették.

Brüsszelből jelentik e hó 11-dikéről; az
„Espiègle“ és a „Cigale“ a külföldi uralkodók
meggyilkolására küldött felhívás miatt vád alá be-
lyeztetettek, mert mindkét lap lenyomatta P y a t
Felix manifestumát, a mely Londonban, az 1848-i
juniusi napok emlékére tartott meetingben tétetett
közé.

Cadixban a spanyol kormány barátai sze-
rint nagy összeesküvés fedeztetett fel. Az ott állo-
maszó tengerész gyalogság pronounciamentora ké-
szült míg a tüzérség vonakodott részt venni a moz-
galomban, és ez vezetett az összeesküvés felfede-
zésére.

A „Corresp. du Nord-Est“-ben olvassuk: Na-
poleon hg Bukurestben nem nagy figyelmet tanu-
sított sem általam az oláhok, sem különösen a mi-
niszterek iránt. A modor, melyet irántok tanusított,
kissé lebűthette büszkeségüket. Be kezdik újra látni,
hogy mégis csak kevesek ők összehasonlítva az
elsőrendű hatalmasságokkal, s ez azelőtt igen jó
befolyást gyakorolt a konzulátusok ügyeinek me-
netére nézve.

Siciliából folyvást kedvezőtlen tudósítások
érkeznek. Medici tábornokot ottan, mint valóságos
fejedelmet fogadták, s Magny úr, a nápolyi és fló-
renczi főnökség igazgatója, ügyes és ritka tapin-
tatu férfiú ugyan, de azért a nápolyiak mégis zú-
golódnak. Azt írják, hogy 9 óra tájban este már
senki sem mer az utcákra menni. A gonosztevők
tömegesen szöknek meg a börtönökből, s csak rész-
ben sikerül őket ismét kézrekeríteni. Többnyire
Amerikába menekülnek, vagy magában az ország-
ban rejtőzködnek el. Andrit, ki egy állam hajóról
ugrott meg, miután ötször ítéltetett gátlarabságra,
s ki a Parodi banknál történt betörésnél a főtettes
volt, Amerikában észrevette egy olasz ügynök. Ez
utóbbi másnap meggyilkoltatott. Messinában még
kiáltóbb a biztonság hiánya, mint Palermóban, ma-
gában a városban 9 gyilkosság merült fel 2 hónap
alatt. Julius 2 kán délután 5 órakor egy embert a
leglátogatottabb városnegyedben négy álcás egyén
támadott meg. Ezek revolverekkel és carabinieri-
kal löttek rá, minthogy fel volt fegyverkezve és
védő állapotba helyezte magát. Az utca lakosai
egyszerűen bezárták házuk kapuját és ablakait.

megy ki kis hazánkból, s mire? csupán csak a
szállítási költségek fűdőzésére s a vámpénz stb.
terhek fizetésére. Tehát évenként ennyit dobunk ki
az ablakon, hogy oly terményeket, miket saját kis
hazánk termelhet, messze távolból hozzassunk meg
magunknak.

Hibaigazítás. Mult számunk közgazda-
sági rovatában, a második hasáb felülől 23-dik,
alólól 21-dik sorában „szeszés erjedésbe“
helyett „szeszés erjedés“ olvasandó; továbbá
ugyanazon hasábjában felülől a 33-dik,
alólól a 11-dik sorban e helyett „a kész mun-
kának, a kész műiparnak“ ez értendő „a
kézmunkának, a kézműiparnak“; végre a
harmadik hasáb felülől 4-dik s 5-dik sorában e
helyett „a cukorrépa is“, ez olvasandó: „a
cukorrépaiz.“

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.
Julius 22-kén: 5% Metaliques 100 frt 59 70.
5% Nemzeti kölcsön 100 frt 63.80. Kamat 59 90.
1860. Kölcsön 88 60. Bankrésztvény 741. Hitel-
intézeti részvény 200 frt 216.80. London 10 ft st.
100 frt 23 1/2 kr 113.50. Ezüst 111.— Cs. királyi
arany 5.37.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

KÖZGAZDASÁG.

A répa-cukortermelés közgazdászati fon-
tossága.

II.

S mindezekből szép hazánkra, a kis Király-
hágón inneni részre, következtetve, mit találunk?
Azt találjuk, hogy magyar hazánk e részében egy
életerős iparélet előteremtésére minden elem meg-
van és pedig bőv mértékben, s csak az éltet adó
első megindításra várnak az elemek, hogy aztán
valóban nagyot hozzanak létre. A Királyhágón tuli
részben látjuk újabb időben, mily majdnem lázas
tevékenységű élet fejlődött ki, fáradszatóan igye-
kezet s törekvés arra, hogy mindennemű vállalatok
létrejöttével az ország a külföldtől napról napra
mind függetlenebbé váljék, s — jegyezzük meg —
bármily szép is magában véve az ily igyekezet,
de épp oly komoly aggályt keltő sok új vállalatot
illetőleg, mert a Királyhágón tuli rész — kivéve
tán a felvidéket — nem iparos ország, s hogy ott
iparélet kifejlődhessek, arra nincsenek meg az ele-
mek. Már maga a munkaerő hiánya, a magas nap-
számi árak s a fa- s kőszén, meg tűzifa drágasága
is erre mutatnak.

Másképp áll a dolog nálunk Erdélyben; ma-
gyar hazánk e részének kedvező talajviszonyai, ég-
hajlata egészen alkalmatossá teszik azt bármely a
mezei gazdaság körébe tartozó gyáripari vállala-
tok életbeléptetésére. Tüzképző anyaga, egy kö-
szene és vasa Erdélynek elég van s eltekintve a
saját fogyasztástól oly elárúsíthatási területtel bir
— melyen be a Királyhágón tuli részbe s be a
Dunafelvidékekre — melynél fogva ezer meg
ezer dolgos kéznek adhatna foglalkozást. A neve-
zett helyeken mindenütt egy jó irányban vezetett
ipari tevékenység képes lenne bármily versenytárs-
sal kiállani a versenyt s szép kis Királyhágón in-
neni részünk a nevezett részek s országok köze-
pette oly fontosságra vergődhetnének, melyet jelenben
még nem is gyanít.

S e cél elérése épp oly nehéz volna-e? De
hát nem látjuk-e kebelünkben a szerencsés kezdet
előjeleit, ez újmutatásokat, jövőnköt illetőleg?

Nem tekinthetők-e ilyenek gyanút a pokrócz-
gyártás, bármily kezdetleges módon üzetik is az
még nálunk; ugy a kék balina- s a daróc posztó-
gyártás is meghódíták az általunk említett elárúsí-
tási területet, dacára azon csekély segélyeszkö-
zöknek, mik fölött műszaki s anyagi tekintetben
rendelkezhetnek, szemben egy más gyárparral bíró

országokból kiinduló concurrentiával. Daczára en-
nek a két gyári cseik kis hazánk határain jóval
túl terjedő fontosságot nyert, s erős kiviteli cik-
kek gyanút szerepelnek. Mindkét gyári cikkek egy-
szersmind bizonyossággal szolgálnak annak, hogy gyenge
segély-eszközökkel is, mit mindent nem lehet véghez-
vinni, ha csak tevékenyen és szorgalommal utána
állunk a munkának. A gyáriparban egész területek
parlagon hevernek; csak töltünk függ s a jutalom
nem maradhat el.

Tény az, hogy a répa-cukortermelés az osz-
trák-magyar birodalomban Pozsonyon és Érsekúj-
váron túl még eddig tért nem nyert. Hazánkban
pedig, a kis Erdélyben talajviszonyok,
ég-hajlat s a gyári cikkek jelentősége
maga a répa-cukortermelésre utalnak. Vegyük fontolóra legelőbb is Erdély cukor-szük-
ségletét s tegyük a cukort fogyasztó lakosság szá-
mát csak 1.500.000 főre, ebből s azon statisztikai
adatokból, a melyek szerint a magyar-osztrák bi-
rodalomban per anno egy fejre 8 font cukor fo-
gyasztása esik, következtetve, hogy nálunk Er-
délyben 120,000 mázsa cukor fogyasztatik. Nem
lesz érdektelen mindazoknak, kik a nemzetgazda-
ság iránt érdeklődnek, megtudni, hogy e szükség-
let némileges fűdőzésére évenként 600,000 forint

Pályázat kisdudóvói állomásra.

A kolozsvári ev. ref. egyház pályázatot hirdet egy kisdudóvói állomásra. Évi
fizetése 500 frt o. é. készpénzben, továbbá két szoba, konyha, pinze, faszin,
tágas kert. (229) (1—3)

Pályázati határidő f. évi augusztus 31.

A pályázni kívánók szakképességükről, eddigi szolgálataikról, erkölcsi magavisele-
tükéről szóló bizonyítványaikkal ellátott folyamodványaikat a kijelölt határidőig alól-
irhoz küldjék be.

Kolozsvár, július 18. 1868.

SZÁSZ DOMOKOS,

ref. pap s a kisdudóvói bizottmány elnöke.

(222) (2—3)
Haszonbéri hirdetés.
Szamosújvárt a „városi nagy
vendéglőben.“
8 vendégszobából álló egész felső rész,
konyha, széna- és zab árulási jog, s egyéb
járulékok folyó 1868-ik év november
1-jétől két egymástán következő évre
haszonbérbe adandó.

Bővebb értesítést nyerhetni folyó év
augusztus 1-jétől fogva a „városi nagy ven-
déglőben“ haszonbérő Gőnczi Mihály
tól szóval, vagy levél által.

Kiadó és eladó ház.

Kolozsvár belváros óvár 255 sz. alatti
emeletes és szeglet-ház ez év Szt. Mihály
naptól kezdve bérbe kiadó,
akár örök áron eladó.

Az emeletben van 4 szoba és 1 konyha, hátszeg.

(221) (3—3)
Haszonbér.

Hunyadmegyében az o-brettyei hatá-
ron, a Sztrigy mentén épüldő piski-
petrosényi vaspálya mellett egy 80 hold-
ból álló tagosított bérleltetett birtok, min-
denemű fundus instructussal, akár a nél-
kül, a közelebbi Szentmihály naptól kez-
dőleg, malom regalával együtt, vagy nél-
külle, buzamosb vagy rövidebb időre ha-
szonbérbe vehető. Bővebben értekezhetni
lehet alólírtal. O Brettyén, utó posta:
Sz. L.

(221) (3—3)
Haszonbér.

Hunyadmegyében az o-brettyei hatá-
ron, a Sztrigy mentén épüldő piski-
petrosényi vaspálya mellett egy 80 hold-
ból álló tagosított bérleltetett birtok, min-
denemű fundus instructussal, akár a nél-
kül, a közelebbi Szentmihály naptól kez-
dőleg, malom regalával együtt, vagy nél-
külle, buzamosb vagy rövidebb időre ha-
szonbérbe vehető. Bővebben értekezhetni
lehet alólírtal. O Brettyén, utó posta:
Sz. L.

(206) Széna és kalász gyűjtőgépek,
szóró és tisztító rostak, vas ekék
és eketaligák, cséplő és hajtógépek
kaphatók vagy megrendelhetők

Jankó Vincze

gépgyárában

Kolozsvárt külső-tordanteza 306 szám alatt.

HARTMANN
Rovar- pusztító-tinktúra,

Ausztria és Franciaországban szabadalom által védve,
eddig felülmúlhatatlannak sőt utólérhetlennek bizo-
nyult, nemcsak a rovarporral hanem minden más o szak-
mába vágó antázásokkal szemben is, a melyek többnyire
csak a külső alakban vitték annyira, hogy készítményün-
ket megközelítsék.

Csak oly palackok valódiak, melyek a fennebbi jel-
vényt s az üvegbe nyomva nevünket viselik.

Kapható főraktárunkban Bécsben:

HARTMANN és MITTLER, Stadt, Bäckerstrasse, 3 sz.

Szebenben: Sill Mihály urnál. (225) 23/7 (2—12)

Brassóban: Jekelius Nándor urnál.

Kivánágra Kolozsvárt is fog raktár állíttatni.

Nyomatott az ev. ref. fótanoda betűivel (Bel-farkasutca 74. sz.)